

• ANALİZ

Özerklik İddiasından Entegrasyona: Rejim Sonrası Suriye'de PKK/YPG'nin Çıkmazı

Kutluhan Görücü

ÖZERKLİK İDDİASINDAN ENTEGRASYONA: Rejim Sonrası Suriye'de PKK/YPG'nin Çıkmazı

KUTLUHAN GÖRÜCÜ

COPYRIGHT © 2025

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

ISBN: 978-625-6583-92-4

Editörya: Ebrar Üzümcü, Berrin Çalışkan, Melisa Onuk, Mustafa Said İşeri
Mizanpaj: Said Demirtaş

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstrasse 1, 10117 Berlin GERMANY
berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM
Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET | 7

GİRİŞ | 8

DEVİRİM SÜRECİ, ÖZGÜRLÜK ŞAFAĞI OPERASYONU
VE SONRASINDA PKK/YPG'NİN KONUMU | 9

10 MART MUTABAKATI | 10

DONALD TRUMP'IN DÜNYASINDA SURİYE VE ABD'NİN YAKLAŞIMI | 12

ŞAM'IN BAKIŞI: DEMOGRAFİ, DOĞAL KAYNAKLAR, MÜZAKERE
VE ULUSLARARASI TANINIRLIK | 14

TÜRKİYE'NİN YAKLAŞIMI | 16

SONUÇ | 17

Bu analiz rejim sonrası dönemde PKK/YPG'nin pozisyonunu, Şam yönetimiyle yürütülen müzakere sürecini, 10 Mart Mutabakatı'nın muhtevasını ve bu bağlamda Türkiye ile ABD'nin pozisyonlarını bütüncül bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

ÖZET

8 Aralık 2024'te Esed rejiminin devrilmesiyle birlikte Suriye'de muhalif güçlerin siyasi iktidarı tesis ettiği yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönüşüm sahadaki tüm aktörleri yeniden konumlanmaya zorlarken özellikle PKK/YPG açısından ciddi bir kırılmaya yol açmıştır. Uzun yıllar boyunca rejimle iş birliği içinde hareket eden yapı, doğrudan askeri kayıplarının yanı sıra siyasi olarak da iddialarından vazgeçmiş bir görüntü çizmektedir.

Şam'da Ahmed Şara (Colani) liderliğinde kurulan geçiş hükümeti, YPG/SDG ile mücadelede çatışma yerine müzakereyi önceleyen bir yaklaşım benimsemiş; 10 Mart 2025'te imzalanan mutabakat ile PKK/YPG'nin özerklik iddialarından geri adım attığı bir çerçeve ortaya çıkmıştır. ABD'nin ülkedeki varlığına ve Suriye politikasına ilişkin belirsizlik devam ederken Türkiye ise bu gelişmeleri PKK'nın tüm unsurlarıyla silah bırakmasına dair 22 Ekim'de başlattığı süreç bağlamında temkinli iyimserlikle takip etmektedir. Bu çerçevede okumakta olduğunuz analiz rejim sonrası dönemde PKK/YPG'nin mevcut pozisyonunu, Şam yönetiminin stratejik yaklaşımını ve Türkiye ile ABD'nin tutumlarını bütüncül biçimde ele almaktadır.

GİRİŞ

8 Aralık 2024'te Suriye'de Esed rejiminin devrilmesi bölgesel dengelerin yanı sıra ülke içi dinamikleri de köklü biçimde dönüştürmüştür. Bu dönüşümden en fazla etkilenen yapılardan biri ise şüphesiz PKK/YPG olmuştur. Uzun yıllar boyunca rejimle eş güdüm içerisinde hareket ederek Suriye topraklarındaki kontrol alanlarını genişleten yapı, rejimin çöküşüyle birlikte hem askeri hem de siyasi düzeyde ciddi bir zemin kaybına uğramıştır.

YPG/SDG'nin söz konusu zemin kaybı yalnızca muhaliflerin askeri baskısından değil Arap nüfusun yoğun yaşadığı bölgelerde ortaya çıkan toplumsal tepkilerden ve SDG içindeki Arap unsurların çözülmesinden de beslenmiştir. Esed'in devrilmesinin ardından Şam'da kurulan geçiş hükümetinin askeri çözüm yerine müzakereyi önceleyen bir çizgi benimsemesi ise PKK/YPG'yi siyasi taleplerinde ciddi bir revizyona zorlamıştır. Bu doğrultuda 10 Mart'ta Şam yönetimiyle imzalanan mutabakat, YPG/SDG'nin özerklik iddiasından söylem bazında dahi olsa geri adım attığını ortaya koymaktadır.

Türkiye ise Şam ile YPG/SDG arasında varılan mutabakatı temkinli bir iyimserlikle karşılamaktadır. Bu yaklaşımın arka planında 22 Ekim 2024'te başlatılan ve PKK'nın tüm silahlı unsurlarıyla birlikte tasfiyesini hedefleyen sürecin etkili olduğu söylenebilir. Ankara bu mutabakatı PKK'nın Suriye yapılanmasının da çözülmesine imkan verecek bir çerçeve olarak görmekte; Irak ve Suriye'deki silahlı yapılanmanın eş zamanlı olarak sona erdirilmesini hem ulusal güvenliğin hem de bölgesel istikrarın vazgeçilmez unsurlarından biri olarak değerlendirmektedir.

Esed'in devrilmesi, ABD'nin Suriye politikasında yerleşik varsayımları sarsmış ve sahadaki pozisyonunu yeniden tanımlamaya zorlamıştır. Suriye'den askeri olarak çekilme sürecine dair belirsizlik sürerken Washington özellikle Şam ile SDG arasında yürütülen müzakerelerde belirleyici bir rol üstlenmiş; 10 Mart Mutabakatı'nın ortaya çıkmasında SDG tarafına yönlendirici bir baskı unsuru haline gelmiştir. Nitekim SDG'nin bazı taleplerinden geri adım atmasında ABD'nin müdahil pozisyonunun etkili olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan Donald Trump'ın yeniden uluslararası sahneye çıkışı, ABD'nin kurumsal diplomasi çizgisinden lider merkezli ilişkilere yönelmesine ve Suriye'ye ilişkin politika yapımında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile daha doğrudan bir lider diplomasisi kanalının açılmasına neden olabilir.

Bu analiz rejim sonrası dönemde PKK/YPG'nin pozisyonunu, Şam yönetimiyle yürütülen müzakere sürecini, 10 Mart Mutabakatı'nın muhtevasını ve bu bağlamda Türkiye ile ABD'nin pozisyonlarını bütüncül bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

DEVİRİM SÜRECİ, ÖZGÜRLÜK ŞAFAĞI OPERASYONU VE SONRASINDA PKK/YPG'NİN KONUMU

Muhaliflerin 27 Kasım 2024'te başlattığı Saldırganlığı Caydırma Operasyonu süresince rejimle birlikte hareket eden PKK/YPG, başta Halep olmak üzere birçok noktada rejimin yerini almaya çalıştı. Nitekim muhaliflerin Halep'e ilerlediği süreçte Menbiç'ten Tel Rıfat'a hat oluşturmaya çalışan PKK/YPG, el-Bab cephesinden ilerlemeye başlayan Suriye Milli Ordusu (SMO) ile karşı karşıya geldi. Halep'in doğusundaki PKK/YPG varlığı kısa sürede sona erdirilirken SMO'nun başlattığı Özgürlük Şafağı Operasyonu neticesinde terör örgütü unsurları 1 Aralık'ta Tel Rıfat'tan çıkarıldı. Sonuç olarak PKK'nın yıllarca hazırlık yaptığı ve güvenli bölgelere yönelik terör saldırısı ürettiği kent saatler içerisinde muhaliflerin kontrolüne girdi. Bu noktada Tel Rıfat ve çevresinde yalnızca PKK'nın değil aynı zamanda rejime bağlı askeri birliklerin de bulunduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

Muhalifler, Halep'in ardından Şam yönünde ilerledikçe rejim birçok noktadaki güçlerini öncelikle Hama'da savunma yapmak için bölgeye nakletti. Bu noktada PKK, rejimin bıraktığı bölgelere girerek söz konusu durumdan faydalanmaya çalıştı. Halep'in doğusunda rejimin bıraktığı noktaları kontrol etme çabasını ülkenin doğusundaki Deyrizor ve Rakka'nın batısında da uygulamayı denedi. Ancak söz konusu çabalar sonuç vermedi ve muhalifler PKK'nın kontrol sağlamaya çalıştığı bölgeleri ele geçirdi.

PKK'nın yayılmacı yaklaşımına karşın muhalifler Menbiç'e yönelik olası operasyonu bir müddet ertelediler. Şam'da rejimin devrilmesine paralel olarak SMO

Menbiç kentini kontrol etmeye yönelik operasyon başlattı. Yaklaşık iki gün içinde kentte kontrol sağlanmaya başlandı. Böylelikle PKK, Fırat Nehri'nin batısında kontrol ettiği en büyük kenti kaybetti. Menbiç'in ardından SMO ile PKK/YPG unsurları arasındaki çatışmalar Tışrin Barajı hattında yoğunlaştı. Bu bölgede süregelen çatışmalara zaman zaman Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) de dahil oldu. PKK, Fırat'ın doğusuna yönelik olası bir operasyona karşı Tışrin'i savunma hattı olarak konumlandırdı ve bölgeyi sembolleştirmek amacıyla sivil kılığındaki militanlarını buraya yerleştirdi.

Şam ile YPG/SDG arasında varılan mutabakatı temkinli bir iyimserlikle karşılayan Türkiye'nin yaklaşımın arka planında 22 Ekim 2024'te başlatılan ve PKK'nın tüm silahlı unsurlarıyla birlikte tasfiyesini hedefleyen sürecin etkili olduğu söylenebilir.

Başta Şam yönetimi olmak üzere geçmişteki tüm muhalif yapılar Suriye'nin toprak bütünlüğünü vazgeçilmez bir ilke olarak benimsemektedir. Bugünkü iktidarın toplumsal dayanağını oluşturan Sünni Arap toplumu da üniter bir Suriye konusunda geniş bir uzlaşma içindedir. Bu bağlamda YPG/SDG kontrolündeki ve ağırlıklı olarak Arap nüfusun yaşadığı Menbiç, Rakka, Deyrizor ve Haseke gibi kentlerde PKK'ya yönelik ciddi halk protestoları ve zaman zaman isyan hareketleri yaşanmıştır. Nitekim Cumhurbaşkanı Ahmed Şara ile Mazlum Abdi arasında imzalanan mutabakatın ardından da bu kentlerde kutlama gösterileri düzenlenmiştir.¹

Öte yandan SDG saflarında yer alan bazı Arap unsurların Şam hükümeti tarafına katıldığı da gözlenmiştir. Örneğin Cund el-Harameyn grubu yalnızca SDG'den ayrılmakla kalmamış² aynı zamanda Tışrin Barajı hattındaki çatışmalarda PKK/YPG'yi doğrudan hedef almıştır. SDG içindeki en büyük Arap yapılarından biri olan ve yaklaşık bir buçuk yıl önce PKK/YPG tarafından yeniden yapılandırılan Deyrizor Askeri Meclisi ise Tışrin hattına güç göndermeyi reddetmiştir.

Bahsi geçen göstergelerden hareketle Esed rejiminin devrilmesinin ardından PKK/YPG'nin Suriye'de siyasi ve askeri zeminini büyük ölçüde kaybettiği tespitinde bulunmak yerinde olacaktır. Söz konusu ortam da SDG'nin özerklik iddialarından söylemde dahi olsa vazgeçerek 10 Mart Mutabakatı'nı ortaya çıkarmıştır.

10 MART MUTABAKATI

Rejimin çöküşünün ardından Şam yönetimi, PKK/YPG ile doğrudan çatışmaya girmek yerine siyasi çözüm arayışını öne çıkaran bir müzakere süreci başlatmıştır. Ancak bu sürecin sınırları en başından itibaren net çizilmiştir. Ahmed Şara liderliğindeki geçiş hükümeti özerklik ya da federasyon taleplerine karşı son de-

¹ "‘Day of Unity’ and the ‘Devil in the Details’: Syrians Welcome Landmark SDF Deal", Syria Direct, 11 Mart 2025, <https://syriadirect.org/syrians-welcome-landmark-sdf-deal>, (Erişim tarihi: 17 Nisan 2025).

² @abo33amsha, X, 12 Aralık 2024, <https://x.com/abo33amsha/status/1867262059530097099>, (Erişim tarihi: 1 Nisan 2025).

rece katı bir tutum benimsemiş ve bu çerçevede SDG Genel Komutanı Mazlum Abdi ile kamuoyuna yansımaya doğrudan görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ancak taraflar arasında karşılıklı temaslar sürerken YPG/SDG'nin Menbiç'te gerçekleştirdiği terör saldırısı müzakerelerin seyrini ciddi şekilde sarsmıştır. Buna rağmen başta Washington olmak üzere dış aktörlerin –özellikle ABD'nin SDG üzerindeki yönlendirici baskısının– etkisiyle 10 Mart Mutabakatı kamuoyuna sunulmuş ve taraflar yeni bir döneme kapı aralamıştır. Şam yönetimi ile SDG arasında varılan mutabakatın maddeleri şu şekildedir:

1. *Tüm Suriyelilerin siyasi süreçte temsil edilme ve devlet kurumlarına katılım hakkı, dini ve etnik kökenlerinden bağımsız olarak liyakat esasına göre güvence altına alınacaktır.*
2. *Kürt toplumu Suriye devletinin asli bir unsuru olarak kabul edilecek ve vatandaşlık hakları ile anayasal hakları güvence altına alınacaktır.*
3. *Suriye topraklarının tamamında ateşkes sağlanacaktır.*
4. *Kuzeydoğu Suriye'deki tüm sivil ve askeri kurumlar, Suriye devleti yönetimi çerçevesinde entegre edilecek; sınır kapıları, havalimanları ve petrol ile gaz sahaları devlet kontrolüne alınacaktır.*
5. *Tüm Suriyeli mültecilerin kendi şehir ve köylerine geri dönüşü güvence altına alınacak ve korunmaları Suriye devleti tarafından sağlanacaktır.*
6. *Suriye devleti Esed rejiminin kalıntılarıyla ve ülkenin güvenliği ile birliğini tehdit eden unsurlarla mücadelede desteklenecektir.*
7. *Bölünmeye yönelik çağrılar, nefret söylemi ve toplumdaki ayrışmayı körükleyen girişimler reddedilecektir.*
8. *Uygulama komisyonları, anlaşmanın yıl sonuna kadar tamamen hayata geçirilmesi için çalışmalar yürütecektir.³*

Anlaşmanın genel çerçevesini belirleyen sekiz madde incelendiğinde özerklik, federasyon ya da otonom bölge gibi herhangi bir siyasi ayrıcalığa doğrudan atıfta bulunulmadığı görülmektedir. Bu bağlamda özellikle 4. madde dikkat çekicidir. İlgili maddeye göre SDG'nin ya da sözde özerk yönetimin uhdesinde bulunan tüm sivil ve askeri kurumların merkezi yönetime entegre edilmesi öngörülmektedir.

Anlaşmanın şekli unsurları da bu yaklaşımı pekiştirmektedir. Metinde SDG'ye ya da sözde özerk yönetime ilişkin herhangi bir kurumsal referans, flama ya da sembol yer almamış; mutabakat, Mazlum Abdi tarafından “SDG genel komutanı” veya “general” unvanı kullanılmadan yalnızca “Bay Mazlum Abdi” imzasıyla onaylanmıştır.

Müzakere süreci boyunca tartışma konusu olan SDG'nin Suriye Arap Ordusuna katılımı hususunda mutabakat metninde net bir ifade yer almasa da Şam yönetimine yakın saha kaynakları, blok halinde katılım olmayacağını ifade

3 Clash Report, X, 10 Mart 2025, <https://x.com/clashreport/status/1899159490877927670>, (Erişim tarihi: 11 Nisan 2025).

etmektedir. Şam'ın söz konusu tavrını Türk tarafına açık bir biçimde aktardığı da bilinmektedir.

Mutabakat metninin 8. maddesinde öngörülen uygulama komisyonlarının oluşturulmasına yönelik ilk toplantı icra edilse de alt komisyonların oluşturulduğuna dair bir bilgi henüz söz konusu değildir. 10 Mart Mutabakatı'nın genel çerçevesinin ötesine geçen sahaya yönelik bazı adımlar da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda YPG/SDG unsurlarının Şeyh Maksud ve Eşrefiye mahallelerinden tahliye edilmeleri, Tışrin Barajı'nın sivil ekiplerin denetimine devri ve YPG/SDG

10 Mart Mutabakatı'nın genel çerçevesini belirleyen sekiz madde incelendiğinde özerklik, federasyon ya da otonom bölge gibi herhangi bir siyasi ayrıcalığa doğrudan atıfta bulunulmadığı görülmektedir.

denetimindeki petrol sahalarının Şam yönetimine bağlı Petrol Bakanlığına devredilmesine yönelik müzakereler devam etmektedir. Benzer şekilde Deyr Hafır ve Meskene bölgelerinin Şam yönetimine devri de ayrı bir gündem başlığı olarak öne çıkmaktadır.

Ancak tüm bu gelişmelere karşın sahada dikkat çeken bazı tutarsızlıklar sürece dair soru işaretlerini beraberinde getirmektedir. Her ne kadar YPG/SDG unsurları ilgili mahallelerden tahliye edilmiş olsa da sözde özerk yönetim yapısı bünyesinde oluşturulan Asayiş Güçlerinin bölgede kalmaya devam etmesi soru işaretleri oluşturmaktadır. Öte yandan Tışrin Barajı'ndan bazı teknik donanımların YPG/SDG unsurları tarafından çıkarılarak başka bölgelere taşındığına dair haberler de kamuoyuna yansımıştır.

Tüm bunların yanı sıra kurulan uygulama komitelerinin mutabakatın gereklerini hayata geçirme konusunda henüz somut bir adım atmaması anlaşma sürecinin YPG/SDG tarafından zamana oynama stratejisine dönüşebilme ihtimalini gündeme getirmektedir.

DONALD TRUMP'IN DÜNYASINDA SURIYE VE ABD'NİN YAKLAŞIMI

Suriye'de rejimin ani çöküşü yalnızca bölgesel aktörlerin değil ABD'nin de mevcut pozisyonunu kökten gözden geçirmesini zorunlu kılmıştır. Joe Biden yönetimi boyunca ABD'nin Suriye politikasını şekillendiren Ulusal Güvenlik Konseyi Ortadoğu ve Kuzey Afrika Koordinatörü Brett McGurk öncülüğünde, rejimin bölgede kalıcı olmasına zemin hazırlayan ve PKK/YPG'yi sözde "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" üzerinden rejim yapısına entegre etmeyi amaçlayan bir strateji izlenmiştir. Bu strateji doğrultusunda rejimle normalleşen Arap devletlerine yönelik yaptırım muafiyetleri dahi söz konusu olmuştur. Ancak rejimin beklenmedik bir hızla çökmesi bu stratejiyi temelsiz bırakmış ve Washington'ı Suriye denklemine yeni bir pozisyon arayışına zorlamıştır.

Biden yönetiminin devrim sürecindeki sahadaki temel kaygısı Türkiye destekli SMO'nun PKK/YPG'ye karşı başlattığı Özgürlük Şafağı Operasyonu'nun

ilerlemesini durdurdu. Bu doğrultuda ABD yoğun bir diplomatik çaba göstermiş; Dışişleri Bakanı Antony Blinken Ankara'ya gelerek Türk mevkidaşı Hakan Fidan ile görüşmüş,⁴ CENTCOM Komutanı General Michael Erik Kurilla ise Suriye'de PKK/YPG unsurlarıyla bir araya gelmiştir.⁵

ABD askerlerinin sahada gerçekleştirdiği devriye faaliyetleri de bu çabanın tamamlayıcı bir parçası olmuştur. Tüm bu hamleler Washington'ın PKK/YPG'ye yönelik baskının sınırlanmasına yönelik çabasını ortaya koymuştur. Ancak rejimin devrilmesiyle birlikte ABD'nin karşılaştığı meydan okumalar derinleşmiştir. Yeni Şam yönetimi ile ilişkilerin nasıl kurulacağı, PKK/YPG'nin gelecekteki konumu, Suriye'den askeri çekilme ve zamanlaması ile İsrail'in güvenlik beklentileri gibi başlıklar Washington'ın yeni dönemde yanıtlamak zorunda kaldığı temel sorular arasında yer almaktadır.

Trump'ın yeniden siyasi arenaya dönüşüyle ABD'nin Suriye politikasında kurumsal yapılar yerine kişisel liderlik diplomasisinin ağırlık kazanması beklenmektedir. Trump, yeni görev süresi boyunca Suriye meselesine sınırlı ilgi göstermiş, doğrudan müdahaleden kaçınmış ve Türkiye'nin –özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın– sahadaki etkisini vurgulamıştır.⁶ Bu yaklaşım olası bir çekilme sürecinin Türkiye ile eş güdüm içinde yürütülmesi ihtimalini güçlendirmektedir. Trump dönemine özgü karar alma biçimi kurumsal refleksler yerine liderler arası ilişkilerin belirleyici olduğu bir siyasal zemin üretmektedir.

Bu noktada ABD'nin Irak'tan çekilme planı da Suriye denkleminden bağımsız ele alınamaz. ABD Suriye'deki askeri mevcudiyetini büyük ölçüde Irak üzerinden sağladığı lojistik hatlara dayandırmaktadır. Washington'ın 2026 ortasına kadar Irak'tan büyük ölçüde çekilmesi öngörüldüğünden bu durum Suriye'deki askeri varlığın sürdürülebilirliğini fiilen sona erdirebilir. Buna binaen iki dosyanın birbirinden bağımsız ele alınmaması doğru bir yaklaşım olarak okunabilir.

Öte yandan Şam'da iktidarın değişmesiyle birlikte yalnızca ülke içi güç dengeleri değil bölgesel düzeydeki konumlanmalar da ciddi biçimde değişmiştir. Yeni Şam hükümetinin ülke genelinde siyasi ve idari otorite tesis etme kapasitesi Türkiye'yi bölgesel denklemde daha merkezi bir konuma yerleştirirken İsrail açısından yeni bir tehdit tanımının oluşmasına yol açmıştır. İsrail'in Suriye'ye yönelik gerçekleştirdiği yüzlerce hava saldırısı⁷ ve Golan Tepeleri'nde statükoyu aşan askeri girişimleri bu tehdit algısının somut göstergeleri arasında yer almaktadır.

Mevcut konjonktürde ABD'nin İsrail'in güvenlik kaygılarını da göz önünde bulundurarak Suriye'ye yönelik yeni bir politika inşa etmesi muhtemel görün-

4 Mehmet Şah Yılmaz, "ABD Dışişleri Bakanı Blinken Ankara'ya Geldi", Anadolu Ajansı, 12 Aralık 2024.

5 Salih Okuroğlu, "ABD'li General Kurilla, Suriye'de Terör Örgütü PKK/YPG ile Görüşü", Anadolu Ajansı, 11 Aralık 2024.

6 "Trump Erdoğan'ı Tebrik Etti: 'Suriye'yi Aldınız'", BBC Türkçe, 8 Nisan 2025.

7 "Israel Strikes Targets in Southern Syria after Demanding Demilitarisation", *The Guardian*, 25 Şubat 2025.

mektedir. Nitekim Suriye'ye uygulanan yaptırımların akıbeti hususunda belirleyici bir aktör konumunda bulunan ABD bu rolünü yalnızca PKK/YPG'nin menfaatleri doğrultusunda değil aynı zamanda İsrail'in bölgesel güvenliğini teminat altına alma maksadıyla da kullanma eğiliminde olacaktır.

ABD diğer yandan YPG/SDG siyasetini Türkiye ve Şam hükümetiyle olan ilişkilerini kritik bir anlaşmazlığa sürüklemekten devam ettirmektedir. Nitekim 10 Mart Mutabakatı'nın imzalanmasında Washington'ın Mazlum Abdi üzerindeki baskısının etkili olduğu bilinmektedir. Söz konusu baskı ABD'nin Suriye'den çekilme süreciyle de ilişkilendirilmiştir. Bu iddiaya göre ABD, Suriye'den çekilmeden önce SDG ile mevcut Şam hükümetini uzlaştırmak istemektedir. Ancak ABD Başkanı Trump döneminde kurumsal politika yapımlarından ziyade lider diplomasisinin etkili olması muhtemel görünmektedir. Bu noktada Cumhurbaşkanı Erdoğan ve ABD Başkanı Trump arasındaki görüşmeler belirleyici olabilir.

ŞAM'IN BAKIŞI: DEMOGRAFI, DOĞAL KAYNAKLAR, MÜZAKERE VE ULUSLARARASI TANINIRLIK

Ahmed Şara liderliğinde kurulan Suriye geçiş hükümeti ile birlikte ülkede yeni bir dönemin başladığı ifade edilebilir. Şara liderliğindeki yönetim dış politikada etkinlik kazanma ve uluslararası tanınırlık elde etme çabalarıyla eş zamanlı olarak ülkenin toprak bütünlüğünü tesis etmeye yönelik stratejik bir arayış içerisinde. PKK/YPG'nin kontrolü altında bulunan bölgeler haricinde ülkenin büyük bir bölümünde hakimiyet sağlanmıştır. Nitekim devrimci tüm muhalif gruplar Şara'yı cumhurbaşkanı olarak seçmiş ve Savunma Bakanlığı çatısı altında birleşme kararı almıştır.⁸ Şam yönetimi bir yandan rejim kalıntılarına yönelik güvenlik operasyonları gerçekleştirirken diğer yandan ülke sathında yeni bir polis teşkilatının oluşturulması yönünde çalışmalar yürütmektedir. Aynı zamanda askeri grupları Savunma Bakanlığı çatısında birleştirme sürecini yönetmektedir.

Ülkenin batısında siyasi ve askeri gücün konsolidasyonu hedeflenirken doğu bölgesinde PKK/YPG'nin ilan ettiği sözde Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimine karşı müzakereyi önceleyen bir politika benimsenmiştir. Yeni yönetimin karşı karşıya olduğu meydan okumalar göz önüne alındığında PKK/YPG ile doğrudan bir askeri çatışmaya girmekten kaçınılmış; bunun yerine Batılı devletlerle ilişkileri güçlendirme ve mevcut yaptırımların kaldırılmasına öncelik verilmiştir. Ancak Şam yönetiminin PKK/YPG'nin federasyon ya da özerklik taleplerini kabul etmediği de açıkça görülmektedir.

⁸ "Suriye'de Yeni Yönetimin Lideri Ahmed Sara, Geçiş Döneminin Cumhurbaşkanı İlan Edildi", Anadolu Ajansı, 29 Ocak 2025.

PKK/YPG'nin kontrolü altında bulunan bölgelerde yaklaşık 2,5 milyonluk bir nüfusun yaşadığı ve bu nüfusun yaklaşık yüzde 85'inin Arap kökenli olduğu bilinmektedir. Kürt nüfus ise ağırlıklı olarak M4 otoyolunun kuzeyinde konumlanan Ayn el-Arab ve Kamışlı kentlerinde bulunmaktadır. Bununla birlikte Kamışlı kent merkezinde Arap nüfusu kent nüfusunun yaklaşık olarak yarısını oluşturmaktadır. Kentin doğu ve batısında ise Kürtlerin yaşadığı, köy veya kasaba ölçeğinde nitelendirilebilecek yerleşimler mevcuttur. Öte yandan Rakka, Tabka ve Haseke kent merkezleri ile PKK'nın sözde özerk yönetim merkezi olarak ilan ettiği Ayn İsa ve Deyrizor'un tamamen Arap nüfusun yerleşim alanları olduğu bilinmektedir.⁹ Demografik gerçeklerin yanı sıra coğrafi koşullar da dikkate alınmadığında bölgede sürdürülebilir bir özerk yönetim oluşturulmasının mümkün olmadığı görülmektedir.

Demografik yapıdan bağımsız olarak PKK'nın denetiminde bulunan bölgeler Suriye'nin en büyük doğal kaynak rezervlerine ev sahipliği yapmaktadır. Başta petrol olmak üzere tarım, enerji ve su kaynakları yeni hükümetin ekonomik bağımsızlığını sağlayabilmesi açısından kritik bir önem arz etmektedir. 2011 öncesinde günlük 410 bin varile kadar ulaşan petrol üretimi günümüzde 100 bin varil seviyesini dahi zorlayacak bir duruma gerilemiştir. Suriye petrolünün düşük kalitede olması ve rafinerilerin eski teknolojiyle faaliyet göstermesi bu kaynaklardan elde edilebilecek geliri sınırlasa da iç tüketim açısından söz konusu üretim kritik önem arz etmektedir. Yine Tişrin ve Tabka barajları ülkedeki elektrik üretiminin büyük bölümünü oluşturmaktadır.¹⁰

Bahsi geçen hususlar nedeniyle yeni hükümetin öncelikli hedeflerinden birinin başta petrol sahaları olmak üzere enerji sektörü üzerindeki kontrolünü sağlamlaştırarak yatırım çekmek ve ekonomik kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak olacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda Şam yönetimi ile SDG arasında müzakereler yoğun bir şekilde devam etmektedir. Özellikle imzalanan çerçeve anlaşmanın ardından birçok yerel dosyanın başkaca anlaşmalarla ele alındığı bilinmektedir. Bu durum Şam'ın YPG/SDG dosyasını kısa ve orta vadelerde askeri müdahaleyle değil müzakere temelli ve uluslararası tanınırlık hedefiyle uyumlu bir çizgide ele almaya devam edeceğini göstermektedir.

Şara liderliğindeki yönetim dış politikada etkinlik kazanma ve uluslararası tanınırlık elde etme çabalarıyla eş zamanlı olarak ülkenin toprak bütünlüğünü tesis etmeye yönelik stratejik bir arayış içerisinde.

⁹ Ömer Özkizilcik, "To Help Build the New Syria, the US Needs to Better Understand the Kurds and Arabs of the Northeast", Atlantic Council, 10 Ocak 2025, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/syria-northeast-kurds-and-arabs>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2025).

¹⁰ Can Acun ve Mehmet Çağatay Güler, "Suriye'de Doğal Kaynaklar Savaşı", SETA, 6 Eylül 2019, <https://www.setav.org/enerji/analiz-suriyede-dogal-kaynaklar-savasi>, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2025).

TÜRKİYE’NİN YAKLAŞIMI

Türkiye’nin Suriye’ye yönelik stratejisinin süreç içerisinde bölgesel ve küresel dinamiklerin de etkisiyle çeşitli öncelik değişimlerine uğradığı ve bu doğrultuda dönüştüğü ifade edilebilir. Türkiye’nin Suriye politikasındaki temel değişim rejimin devrilmesine odaklanmaktan ziyade PKK/YPG ile mücadele ve düzensiz göçün kontrolüne yönelmek olurken muhaliflere verilen destek ise değişmeyen bir unsur olarak kalmıştır. Özellikle TSK’nın Fırat Kalkanı Harekatı ile birlikte sahada yer alması oyun değiştirici bir sonucun başlangıcı olarak nitelendirilebilir. Harekat silsileleri ve son olarak Bahar Kalkanı Harekatı ile muhalif hareketlerin İdlib sahasında korunması bugünkü devrimi getiren sürecin önemli bir dönüm noktasıdır.

Türkiye’nin Suriye politikasındaki temel değişim rejimin devrilmesine odaklanmaktan ziyade PKK/YPG ile mücadele ve düzensiz göçün kontrolüne yönelmek olurken muhaliflere verilen destek ise değişmeyen bir unsur olarak kalmıştır.

Suriye’de iktidar değişimiyle birlikte Türkiye PKK/YPG ile mücadelede en elverişli konjonktüre ulaşmıştır. Bu yeni denge içinde Türkiye’nin Suriye politikasındaki temel hedefleri geçerliliğini korurken Şam’da uluslararası meşruiyete sahip bir hükümetin oluşması da kısa ve orta vadeli öncelikler arasına girmiştir. Ayrıca yoksulluk oranlarının azaldığı, ekonomik olarak kalkınmış, altyapısı güçlendirilmiş ve ülke içinde yerinden edilmiş insanların evlerine dönebildiği bir Suriye Türkiye’nin uzun vadeli stratejik çıkarlarıyla örtüşen ideal senaryoyu oluşturmaktadır. Bu nedenle PKK/YPG ile mücadelede Şam hükümetiyle ortak bir anlayış geliştirildiği gibi Türkiye, Tel Rıfat ve Menbiç’te olduğu gibi Suriye topraklarında PKK’nın varlığının sona erdirilmesini de öncelikle yerel aktörlerden beklemektedir.

Türkiye aynı zamanda Başkan Trump’ın Suriye politikasındaki yol haritasını görmeyi ve muhtemel bir geri çekilme sürecinde Washington ile iş birliği içinde süreci yürütmeyi hedeflemektedir.

Bu nedenle aceleci bir yaklaşımdan ziyade Suriye genelini düşünen bütüncül ve uzun vadeli bir strateji izlemektedir.

Tüm bunların yanında Türkiye’nin Suriye sahasında terörle mücadele stratejisinin önemli ayaklarından biri de şüphesiz PKK terör örgütünün silah bırakması sürecidir. Her ne kadar PKK kanadından silah bırakmaya yönelik muğlak açıklamalar gelse de Türkiye bu sürece şans vermek istemektedir. Cumhurbaşkanı Şara ile Mazlum Abdi arasında imzalanan çerçeve anlaşmayı da Türkiye, bu kapsamda olumlu bir gelişme olarak değerlendirmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan anlaşmaya ilişkin yaptığı açıklamada şu ifadeleri kullanmıştır:

Suriye’nin terörden arındırılmasına yönelik her türlü çabayı doğru yönde atılmış adım olarak görüyoruz. Dün varılan mutabakatın eksik uygulanması, Suriye’nin güvenliğine ve huzuruna hizmet edecektir. Bunun da kazananı Suriyeli kardeşlerimizin tamamı olacaktır.¹¹

11 “Suriye ve SDG Arasındaki Anlaşma: Cumhurbaşkanı Erdoğan: Mutabakat Eksiksiz Uygulanmalı”, NTV, 11 Mart 2025.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mutabakatın eksiksiz uygulanmasına yönelik vurgusu Türkiye'nin sürece dair temel yaklaşımının "temkinli iyimserlik" ilkesine dayandığını göstermektedir. 22 Ekim 2024'te başlatılan ve PKK'nın tüm silahlı unsurlarıyla birlikte silah bırakmasını hedefleyen sürecin Türkiye açısından referans niteliği taşıdığı dikkate alındığında Ankara'nın Suriye sahasında da benzer bir çözüm modelini öncelediği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda PKK/YPG unsurlarının silahlı unsurlardan arındırılarak Suriye devlet yapısına entegre edilmesi Türkiye'nin orta vadeli stratejik hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede 22 Ekim süreci özel bir önem arz etmektedir. Eğer söz konusu süreçte somut ilerlemeler kaydedilir ve sahada ölçülebilir sonuçlar elde edilirse Türkiye'nin Suriye'de SDG'nin Şam yönetimiyle bütünleşmesini teşvik eden yaklaşımını sürdürmesi muhtemeldir. Ancak mevcut mutabakatın PKK/YPG tarafından zaman kazanma aracı olarak değerlendirilmesi ve 22 Ekim süreci üzerinden meşruiyet devşirme yönünde kullanılması halinde Ankara'nın güvenlik öncelikleri çerçevesinde yeniden askeri tedbirler alması olasıdır.

SONUÇ

Esed rejiminin 8 Aralık 2024'te devrilmesi Suriye'de yalnızca bir iktidar değişimini değil iç savaş boyunca kurulmuş dengelerin tamamen yeniden şekillenmesini beraberinde getirmiştir. Bu kırılma en çok yıllarca rejimle yan yana pozisyon alan ve ülkenin kuzeydoğusunda fiili hakimiyet kuran PKK/YPG'yi etkilemiştir. Rejimin alan açması ve ABD desteğiyle inşa edilen askeri ve siyasi zemin, muhaliflerin sahada kontrolü ele geçirmesiyle birlikte hızla çökmüş; yapının yalnızca sahadaki varlığı değil halk nezdindeki meşruiyeti ve SDG içindeki birlik görüntüsü de sarsılmıştır. PKK/YPG artık sahada alan tutan değil pozisyonunu yeniden tanımlamak zorunda kalan bir aktöre dönüşmüştür. 10 Mart Mutabakatı, PKK/YPG'nin askeri ve siyasi olarak köşeye sıkıştığı bu konjonktürün bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Mutabakat metninde özerklik ya da federasyon gibi herhangi bir siyasi ayrıcalığın yer almaması, SDG'nin söylem düzeyinde dahi olsa geri adım attığını göstermektedir. Bu durum yalnızca Şam'ın değil bölgesel ve küresel aktörlerin de yeni dengeler karşısındaki pozisyonlarını şekillendirmiştir. ABD'nin çekilme sürecine dair belirsizlik devam ederken mutabakat sürecine dolaylı baskı uyguladığı ve SDG'yi Şam ile uzlaştırmaya çalıştığı değerlendirilmektedir. Trump döneminde kurumsal siyaset yerine lider diplomasisine dayalı bir çizginin öne çıkabileceği ve bu noktada Trump'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Suriye meselesinde uzlaşabileceği güçlü bir ihtimal olarak durmaktadır. Türkiye ise PKK'nın silah bırakması amacıyla 22 Ekim 2024'te başlattığı süreç çerçevesinde gelişmeleri temkinli bir iyimserlikle takip etmekte; sürecin olumlu seyretmesi halinde destekleyici, tıkanması durumunda ise alternatif güvenlik senaryolarını gündeminde tutmaktadır.

Sonuç itibarıyla PKK/YPG'nin rejim sonrası dönemdeki siyasi ve askeri pozisyonu yalnızca sahadaki zayıflık üzerinden değil aynı zamanda halk desteği, kurumsal meşruiyet ve uluslararası manevra alanından da büyük ölçüde yoksun kalmıştır. Şam ile yürütülen müzakere süreci bu yapının artık kendi başına bir siyasi aktör olmaktan çok yeniden tanımlanması gereken bir pozisyonda yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda önümüzdeki süreçte mutabakatın uygulanma düzeyi, SDG'nin entegrasyona ne ölçüde açık olacağı ve Türkiye'nin pozisyonunu nasıl güncelleyeceği, Suriye'nin güvenliği ve toprak bütünlüğü açısından belirleyici faktörler olmaya devam edecektir.

KUTLUHAN GÖRÜCÜ

Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olduktan sonra yüksek lisans eğitimini "Suriye Savaşı Boyunca Türkmenler (2011-2021)" başlıklı teziyle Kocaeli Üniversitesi Siyasi Tarih Ana Bilim Dalı'nda tamamlamıştır. 2017'de SETA'da stajyer olarak görev almış ve 2018-2024 arasında araştırma asistanı olarak çalışmıştır. Halihazırda SETA Dış Politika Direktörlüğü bünyesinde araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda Suriye Gündemi internet sitesinde şef editörlük sorumluluğunu yürütmektedir. Suriye'ye dair çeşitli dönemlerde kapsamlı saha çalışmaları gerçekleştirmiştir. Çalışma alanları arasında Suriye iç savaşı, devlet dışı silahlı aktörler, PKK/YPG, Türkmenler ve DEAŞ yer almaktadır.

Özerklik İddiasından Entegrasyona: Rejim Sonrası Suriye'de PKK/YPG'nin Çıkması

Kutluhan Görücü

8 Aralık 2024'te Esed rejiminin devrilmesiyle birlikte Suriye'de muhalif güçlerin siyasi iktidarı tesis ettiği yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönüşüm sahadaki tüm aktörleri yeniden konumlanmaya zorlarken özellikle PKK/YPG açısından ciddi bir kırılmaya yol açmıştır. Uzun yıllar boyunca rejimle iş birliği içinde hareket eden yapı, doğrudan askeri kayıplarının yanı sıra siyasi olarak da iddialarından vazgeçmiş bir görüntü çizmektedir.

Şam'da Ahmed Şara (Colani) liderliğinde kurulan geçiş hükümeti, YPG/SDG ile mücadelede çatışma yerine müzakereyi önceleyen bir yaklaşım benimsemiş; 10 Mart 2025'te imzalanan mutabakat ile PKK/YPG'nin özerklik iddialarından geri adım attığı bir çerçeve ortaya çıkmıştır. ABD'nin ülkedeki varlığına ve Suriye politikasına ilişkin belirsizlik devam ederken Türkiye ise bu gelişmeleri PKK'nın tüm unsurlarıyla silah bırakmasına dair 22 Ekim'de başlattığı süreç bağlamında temkinli iyimserlikle takip etmektedir. Bu çerçevede okumakta olduğunuz analiz rejim sonrası dönemde PKK/YPG'nin mevcut pozisyonunu, Şam yönetiminin stratejik yaklaşımını ve Türkiye ile ABD'nin tutumlarını bütüncül biçimde ele almaktadır.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN

www.setav.org